

Č. 11.294.

Pojištění nemocenské: Podléhá výpomocná kancelářská síla sirotčího úřadu na Slov. pojistné povinnosti podle zák. čl. XIX:1907 ve znění zák. č. 117/26 a 221/24 Sb.?

(Nález ze dne 22. května 1934 č. 16.549/32.)

Prejudikatura: srov. Boh. A 9617/32.

Věc: Československý stát (justiční správa) proti zemskému úřadu v Bratislavě o náhradu nemocenského a podpůrného nákladu.

Výrok: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

Důvody: Okr. nemoc. pojišťovna v Lučenci uložila výměrem z 1. července 1929 sirotčímu úřadu tamtéž, jako zaměstnavateli Markéty S., podle § 20 zák. č. 221/1924 Sb. náhradu podpůrného nákladu částkou 5.236 Kč 65 h, učiněného za jmenovanou, která byla u něho zaměstnána od 23. září 1926, onemocněla dne 1. července 1928, k pojištění však zaměstnavatelem vůbec přihlášena nebyla. Stížnost sirotčího úřadu, podanou na tento výměr, okr. úřad v Lučenci zamítl v podstatě z těchto důvodů: Podle § 1 zák. čl. XIX:1907 ve znění zák. č. 117/1926 Sb. a § 2 zák. č. 221/1924 Sb. pojištěním povinen a pojištěn jest, kdo v republice Čsl. vykonává práce nebo služby na základě smluvního poměru pracovního, služebního nebo učňovského (volontérského, praktikantského), a nevykonává jich jako vedlejší zaměstnání nebo příležitostně. Okr. soud v Lučenci zaměstnával od 23. září 1926 jako volontérku M. S., která onemocněla 1. července 1928. Přihláška byla u pojišťovny podána až 11. prosince 1928 z moci úřední, t. j. po onemocnění a opožděně. Z nemoci nepřihlášené, resp. opožděně přihlášené volontérky povstal náklad za poskytnuté dávky 5236 Kč 65 h. Důvod uvedený v odvolání neobstojí, a citovaný v něm výnos min. sprav., jehož obsah jest neznámý, nemůže mítí zákonného podkladu. Při povaze zaměstnání Markéty S. je nepochybné a nesporné, že tu jde skutečně o zaměstnání pojištěním povinné, poněvadž jde o zaměstnání slušně honorované 20 Kč denně, a vzhledem k povaze služby u soudů není možno předpokládati, že by mohla býti zaměstnávána síla bez předcházejícího svolení zaměstnavatele, resp. schválení dozorcích úřadů. V této skutečnosti nutno spatřovati existenci náležitosti »smlouveného služebního nebo pracovního« poměru ve smyslu § 2 zák. č. 221/1924 Sb., byť by tu i neexistovala formální smlouva. Pro pojistnou povinnost není však rozhodná smlouva a smluvený poměr, ale základní podmínky jsou především pracovní poměr a faktické vykonávání práce, kteréžto náležitosti jsou zde také splněny.

Zem. úřad v Bratislavě potvrdil nař. rozhodnutím toto rozhodnutí z jeho důvodů a v podstatě z těchto důvodů dalších: Z jednacíh spisů se zjišťuje, že M. S. vstoupila do zaměstnání u odvolatele dne 23. září 1926 jako kancelářská pomocnice. Z jejích protokolárních výpovědí a ze zprávy policejního komisariátu v Lučenci se zjišťuje, že M. S. podle protokolu z 30. července 1926 nabídla sirotčímu úřadu v Lučenci své služby jako výpomocná kancelářská síla. Při tom poukazovala k tomu, že před

tím byl její služební poměr u expositury finančního ředitelství rozvázán, a že se živí z práce jako výpomocná kancelářská síla. U sirotčího úřadu nastoupila službu dne 23. září 1926 a byla zaměstnána nepřetržitě jako kancelářská výpomocná síla až do 24. května 1928. V této době pracovala při expeditu a skontru, psala na stroji a sepisovala zápisy se stranami pravidelně denně od 8—13 a od 15—18 hod. Do těchto služeb byla přijata sirotčím úřadem a od něho dostávala odměnu denních 20 Kč. Práce byly jí přidělovány vedoucím kanceláře, a přednosta sirotčího úřadu její práce přijímal. Tuto skutkovou podstatu v celém rozsahu doznává také přednosta úřadu, který ač původně tvrdil, že tu došlo k poměru volontérskému, nenabídl ani důkazu o tom, že k uzavření smlouvy toho druhu došlo, a naopak později uznal, že M. S. byla kancelářskou výpomocnou silou, a dodal, že zaměstnání toto bylo příležitostné, ježto byla přijata jen na krátkou neurčitou dobu. Z tohoto skutkového stavu vyplývá, že tu byl služební poměr zakládající pojistnou povinnost podle § 2 zák. č. 221/1924 Sb. K pojištění nemocenskému ani pensijnímu přihlášena nebyla. Existenci pensijního pojištění ani zaměstnavatel netvrdil. Nemožno tedy případ posuzovati podle § 1 zák. č. 117/1926 Sb. Pokud se odvolatel dovolává nál. Boh. A 3157/24, podotýká se krátce, že zák. č. 221/1924 Sb. výslovně na rozdíl od nemocenského zák. č. 33/1888 ř. z., resp. § 1 zák. čl. XIX:1907, ve znění zák. č. 268/1919 Sb., podrobuje poměr volontérský povinnému pojištění. K bližšímu odůvodnění poukazuje se na nál. Boh. A 9617/32. Zaměstnavatel byl v daném případě povinen M. S. přihlásiti k pojištění, neboť její zaměstnání nebylo ani zaměstnáním příležitostným. Ona živila se již před nastoupením u sirotčího úřadu prací výpomocné kancelářské síly. Zaměstnání u sirotčího úřadu nebylo tedy u ní zjevem ojedinělým. Poněvadž zaměstnavatel přihlašovací povinnosti včas a před onemocněním M. S. zadost neučinil, pojišťovna ji z moci úřední přihlásila, je nárok pojišťovny na náhradu podpůrného nákladu předpisem § 20 odst. 2 zák. č. 221/1924 Sb. odůvodněn.

Stížnost, podanou na toto rozhodnutí, nemohl nss uznati důvodnou z těchto úvah:

Nárok na náhradu podpůrného nákladu, učiněného na M. S., proti čl. státu (státní správě justiční) opřela zúčastněná pojišťovna v řízení správním o ustanovení § 20 zák. č. 221/1924 Sb. z toho důvodu, že jmenovaná byla zaměstnána u sirotčího úřadu v Lucenci a před svým onemocněním však k pojištění vůbec přihlášena nebyla. Pojišťovna vycházela tedy z předpokladu, že M. S. byla povinna pojištěním podle tohoto zákona. Žal. úřad posoudil spor podle téhož zák. prohlásiv výslovně, že jmenovaná byla ve služebním poměru podle § 2 cit. zák., a že daný případ není možno posuzovati podle § 1 zák. č. 117/1926 Sb., ježto k pensijnímu pojištění přihlášena nebyla, a zaměstnavatel existenci tohoto pojištění ani netvrdil.

Stížnost proti tomuto úsudku namítá sice, že jest mylný a protizákonný, provádí však tuto námitku výhradně jen tvrzením, že kdyby z nesmlouveného pracovního poměru M. S. vznikl nějaký nárok, mohla by jej uplatniti jediné percipientka, nikoli však nemocenská pojišťovna, ježto percipientka pojistné povinnosti nepodléhala. V námitce takto odůvod-

něné není možno shledati ve smyslu § 18 zák. o ss náležitě konkretizovaný a formulovaný stížní bod toho obsahu, že žal. úřad posuzoval náhradní nárok, uplatněný pojišťovnou, nesprávně podle § 20 zák. č. 221/1924 Sb., a že se zřetelem na předpis § 1 zák. č. 117/1926 Sb. měl býti posuzován podle ustanovení zák. čl. XIX:1907, neboť znění ani provedení oné námitky neposkytuje pro to žádné opory. Poněvadž proti úsudku žal. úřadu, že M. S. nespadá pod ustanovení zák. č. 117/1926 Sb., kterýmžto úsudek jest součástí skutkové podstaty sporu, stížnost neformuluje námitky uvedeného obsahu, musí nss, jsa vázán podle § 6 odst. 1 zák. o ss skutkovou podstatou, z níž vycházel žal. úřad, spor přezkoumati podle předpisů zák. č. 221/1924 Sb.

Jádrem sporu jest otázka, zda M. S. jako soudní volentérka podléhala nemocenské pojistné povinnosti ve smyslu § 2 tohoto zák. Podle něho jest pojištěním povinen a podle tohoto zákona pojištěn, kdo v republice Čsl. vykonává práce nebo služby na základě smluveného poměru pracovního, služebního nebo učňovského (volentérského, praktikantského), a nevykonává jich jako vedlejší zaměstnání nebo příležitostně. Žal. úřad zodpověděl řečenou otázku na základě tohoto předpisu kladně. Stížnost popírá správnost tohoto názoru a vytýká především po stránce formální, že nař. rozhodnutí odporuje spisům, pokud se v něm zjišťuje, že M. S. vstoupila k soudu do zaměstnání jako kancelářská pomocnice, neboť ze spisů jest zřejmo, že zaměstnavatelem nebyla nikdy kvalifikována jinak než jako volentérka.

Námitku tuto nelze uznati důvodnou. Jest pravda, že žal. úřad zjišťuje v nař. rozhodnutí z jednacíh spisů, že jmenovaná vstoupila u sirotčího úřadu I. stolice (okresního soudu) v Lučenci dne 23. září 1926 jako kancelářská pomocnice. Leč z tohoto označení nevyvodil žal. úřad pro řešení sporné otázky žádných důsledků. Není mu možno imputovati, že by byl snad výrazu toho užil v technickém smyslu slova tak, jak ho užívá vl. nař. ze 7. července 1926 č. 113 Sb. o úpravě služebních a platových poměrů státních zaměstnanců v pomocné kancelářské službě, neboť by to odporovalo dalšímu obsahu nař. rozhodnutí, kde se uvádí, že M. S. byla od nastoupení služby zaměstnána nepřetržitě jako kancelářská výpomocná síla, zdůrazňuje se, že zák. č. 221/1924 Sb. podrobuje poměr volentérský povinnému pojištění a konečně poukazuje se na nář. Boh. A 9617/32, jednající o nemocenské pojistné povinnosti volentérů ve službě soudní. Z toho plyne, že žal. úřad pohlížel na poměr M. S. jako na poměr volentérský, a že pro jeho označení užil jen ne dosti přesného výrazu. Tuto nepřesnost nelze však kvalifikovati jako podstatnou vadu řízení ve smyslu § 6 zák. o ss, která by mohla vésti k zrušení nař. rozhodnutí, neboť strana neutrpěla tím žádné újmy na svém právu obrany, a ani nss-u nebylo zabráněno, aby nař. rozhodnutí co do jeho zákonitosti mohl bezpečně přezkoumati.

In merito popírá stížnost, že by tu byly zákonné předpoklady smluveného služebního poměru ve smyslu § 2 zák. č. 221/24 Sb. dovozujíc, že volentéři, zaměstnaní u soudu, nejsou ve služebním poměru k státu, neboť stát nemá právního nároku na jejich práci; jsouť prý jen připuštěni k praxi, z připuštění toho však nevzniká státu nárok, aby mu služby skutečně konali. V daném sporu M. S. žádala sice o ustanovení kance-

lářskou pomocnicí, její žádosti však vyhověno nebylo, a žádná pracovní smlouva nebyla s ní nikdy uzavřena. Není proto k justiční správě v žádném pracovním nebo služebním poměru, a proto pojištění nepodléhá.

Stížnosti není možno přisvědčiti. K založení pojistné povinnosti podle § 2 odst. 1 zák. č. 221/1924 Sb. jest podle konstantní judikatury nss-u zapotřebí jednak konání prací nebo služeb, jednak právního titulu, t. j. uzavření smlouvy pracovní, služební neb učňovské (volontérské, praktikantské). V nynějším sporu jest nesporné, že M. S. pro sirotčí úřad v Lučenci práce nebo služby skutečně vykonávala. Sporno jest toliko, zda její poměr k justiční správě lze kvalifikovati jako poměr volontérský, jehož pojmové znaky vzhledem k tomu, že není žádnou normou definován, dlužno posuzovati se stejných hledisek jako poměr učňovský (srv. Boh. A 9617/32 a 9651/32). K založení takového poměru vyžaduje se arci také uzavření příslušné smlouvy, t. j. projevu souhlasné vůle, který uskuteční se tím, že volontér se nabídne konati práce a služby, justiční správa pak příslušnými svými orgány tuto nabídku přijme. Vzájemným souhlasem projevu vůle obou stran, z nichž jedna zaváže se konati po nějaký čas straně druhé služby, vzniká služební smlouva (srv. § 1 zák. č. 244/1922 Sb.), tedy smluvený poměr služební, jehož jedním druhem jest poměr označovaný zák. č. 221/1924 Sb. jako poměr volontérský. Z poměru takového vyplývají pak pro obě smluvní strany, které do něho vstoupily, vzájemná práva a povinnosti, tedy pro zaměstnance závazek konati smluvené práce, a státu nárok na vykonávání těchto prací.

Svůj úsudek, že u M. S. šlo o takovýto smluvený poměr volontérský, opřel žal. úřad o zjištění, že k své nabídce byla přijata sirotčím úřadem do jeho služeb, konala u něho pravidelně denně za odměnu 20 Kč různé kancelářské práce, které byly jí přidělovány vedoucím kanceláře, a přednostou úřadu přijímány. Tato skutková zjištění jsou v souhlase s obsahem správních spisů, zejména protokolárních výpovědí M. S., potvrzených zprávou policejního komisařství v Lučenci, jejichž správnost také přednosta sirotčího úřadu v Lučenci výslovně uznal. Že jmenovaná jako volontérka byla zaměstnána se souhlasem nadřízených sirotčích úřadů, plyne z dopisu předsednictva sirotčího úřadu III. stolice v Bratislavě ze 13. května 1927, ke stížnosti připojeného, jímž byla jí zvýšena denní odměna 18 Kč na 20 Kč.

Z těchto skutečností plyne, že žal. úřad měl náležitý podklad pro svůj úsudek, že mezi M. S. a justiční správou došlo k souhlasnému projevu vůle o konání služeb onou této za určitý denní plat, neboť M. S. nabídla jí svou pracovní pohotovost, justiční správa ji přijala, její pracovní silou a schopností disponovala a za její práce ji také odměňovala. Okolnost, že o tom nebyla sepsána zvláštní formální smlouva, nemá právního významu, neboť platnost služební (volontérské) smlouvy není závislá na písemné formě, a souhlasný projev smluvní vůle může býti učiněn platně také ústně nebo konkludentními činy.

Usoudil-li žal. úřad na základě uvedených skutečností, že mezi justiční správou a M. S. šlo o smluvený služební poměr (volontérský) ve smyslu § 2 odst. 1 zák. č. 221/24 Sb., nelze úsudku tomu vytýkati právem nezákonnost, a to tím méně, že pravidelnou odměnu, poskytovanou

Markétě S. čsl. státem, nelze pokládati za nic jiného, než za odměnu za práce, které pro něj podle svého smluvního závazku vykonávala a na něž čsl. stát jako spolukontrahent — zaměstnavatel měl smluvní nárok. Stížnost popírá proto bezdůvodně jak právní povinnost M. S. konati státu práce, tak i jeho nárok na ně.

Č. 11.295.

Živnostenské právo. — Policejní právo trestní:
 * V trestním řízení pro neoprávněné používání živnostenské provozovny zkoumá živ. úřad otázku, zda provozovna ta podléhá schválení podle § 25 věty 2 živn. řádu, prejudiciálně a není povinen před vydáním trestního nálezu rozhodnouti o shora uvedené otázce výměrem samostatným a vyčkati jeho pravoplatnosti.

(Nález ze dne 23. května 1934 č. 11.955/32.)

Věc: Jan F. v M. proti zemskému úřadu v Brně o přestupek živn. řádu.

Výrok: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

Důvody: Nař. rozhodnutím bylo zamítnuto odvolání st-lovo z výměru okr. úřadu v Mor. Ostravě z 25. června 1931, jímž byl st-l uznán vinným přestupku § 25 živn. ř., jehož se dopustil tím, že a) ve svém schváleném skladišti ukládal staré hadry, ač mu to konsensem ze 7. března 1927 bylo zakázáno, a b) že si bez úředního povolení zřídil skladiště starého železa a sudů, a odsouzen podle § 132 lit. c) živn. ř. k pokutě 200 Kč, v případě nedobytnosti do vězení v trvání 20 dnů.

Jednaje o stížnosti do rozhodnutí toho podané vycházel nss z těchto úvah: — — — —

Stížnost vytýká jako podstatnou vadu řízení, že úřad rozhoduje o tom, zda st-l zřízením skladiště se provinil proti předpisu § 25 živn. ř., řešil si prejudiciálně otázku, zda skladiště toto podléhalo schválení podle druhého podvětví tohoto zákonného ustanovení, ač prý k tomu oprávněn nebyl, nýbrž měl otázku tuto rozhodnouti nejprve v odděleném řízení samostatném, a teprve po pravoplatnosti tohoto rozhodnutí měl pokračovati v řízení trestním.

V tom nelze dáti stížnosti za pravdu. Pro každé řízení správní, tedy také pro řízení trestní platí pravidlo, že zásadně jest úřad oprávněn řešiti si každou otázku prejudiciální, a že výjimečně nesmí tak učiniti jedině tam, kde je mu to zvláštním předpisem zákona zakázáno. Pro řízení jinaké než trestní stanoví tak výslovně § 44 vl. nař. č. 8/28 Sb. Zásada tato platí nejen pro řešení otázek, jichž autoritativní rozhodování náleží do kompetence úřadů neb soudů jiných, nýbrž i otázek takových, k jichž autoritativnímu rozhodování je úřad sám příslušný, jež by však autoritativně mohl rozhodnouti jen v řízení jiném, než v řízení, v jehož průběhu se řešení otázky té stalo nutným jako předpoklad pro rozhodnutí ve věci tvořící vlastní předmět rozhodování.